

Factsheet Uitstoot & Gezondheid

Gezondheid is een prominent thema in de maatschappelijke discussie. Daarom bouwt Tata Steel continu verder aan haar kennis over de invloed van haar activiteiten op de gezondheid. Recentelijk zijn er diverse rapporten uitgekomen die zich focussen op de gezondheid van bewoners uit de IJmond. Deze factsheet geeft informatie over de relatie tussen uitstoot en gezondheid, gebaseerd op eigen onderzoeken en die van externe partijen.

Begrippen

Er is een aantal begrippen van belang als het gaat over de relatie tussen uitstoot van allerlei stoffen in het milieu en gezondheid. Kennis van deze begrippen is nodig om informatie uit rapporten van onder meer de GGD en RIVM te begrijpen.

Emissie & Immissie: effect van emissie op de kwaliteit van de leefomgeving

Bij het bepalen van de effecten van stoffen in het milieu op de gezondheid zijn twee begrippen van belang: de emissie en immissie. **Emissie** verwijst naar het in de lucht brengen van stoffen vanuit een specifieke bron, bijvoorbeeld uit installaties van Tata Steel en andere bedrijven, of door de scheepvaart, wegverkeer of de luchtvaart. **Immissie** verwijst naar de kwaliteit van de leefomgeving. Deze wordt bepaald door de mate waarin de emissie is terug te vinden in de lucht (**luchtkwaliteit**) en op de grond in de nabije omgeving (**depositie**). Naast de emissie vanuit Tata Steel wordt de kwaliteit in de leefomgeving bepaald door bijvoorbeeld zeezout, uitstoot van houtkachels en emissies vanuit het buitenland.

Toxisch & Epidemiologisch: gevaarlijke stoffen en het risico ervan

Toxicologische studies (“toxisch” betekent “giftig”) tonen aan of bepaalde stoffen in hun pure vorm gevaarlijk zijn. “Pure vorm” betekent dat de stof in zijn natuurlijke vorm voorkomt, en niet verbonden is aan een andere stof of chemisch element. Van bepaalde stoffen is het nog onduidelijk of deze in pure vorm schadelijk zijn. Zo zijn polycyclische aromatische koolwaterstoffen (PAKs), welke ontstaan als organisch materiaal verbrandt bij hoge temperaturen, bewezen kankerverwekkend. Maar het is bijvoorbeeld nog onduidelijk wat de effecten van ultrafijn stof zijn.

Het daadwerkelijke risico van deze stoffen is echter sterk afhankelijk van de blootstelling op of in je lichaam hieraan. **Epidemiologische** studies kijken daarom of er in de samenleving daadwerkelijk risico's zijn op bepaalde ziektes en in hoeverre dat komt door bepaalde stoffen in het milieu.

Grof, fijn en ultrafijn stof

Stofdeeltjes zijn er in diverse groottes. Veelal wordt de volgende verdeling aangehouden:

- **Grof stof:** deeltjes die groter zijn dan 0,01 mm, ook wel PM10 genoemd.
- **Fijn stof:** deeltjes in de lucht die tussen de 0,0025 mm en 0,01 mm groot zijn, ook wel PM2,5 en PM10 genoemd
- **Ultrafijn stof:** deeltjes in de lucht die kleiner zijn dan 0,1 micrometer.

Gezondheidsnormen en richtwaarden

Luchtkwaliteitsnormen (luchtkwaliteitseisen) geven de risicogrenzen aan voor stoffen in de buitenlucht, met als doel het beschermen van mensen en ecosystemen. In de Nederlandse wetgeving zijn, op basis van Europese richtlijnen, grens- en richtwaarden opgenomen. Het RIVM omschrijft een **grenswaarde** als ‘de maximaal toegestane concentratie van een (gevaarlijke) stof in de individuele ademhalingszone van een werkende’. Wanneer deze concentraties eenmaal zijn bereikt, mogen ze niet meer worden overschreden. Richt- of streefwaarden, ook wel aangeduid als ‘verwaarloosbaar risiconiveau’, wordt omschreven als ‘de concentratie van een stof in het milieu waarbij risico's voor mens en ecosysteem verwaarloosbaar zijn’.

Hoe werkt het eigenlijk?

In ons dagelijks leven worden we op verschillende manieren blootgesteld aan stoffen. De meest relevante manieren zijn via het inademen (**inhalatie**) of via het inslikken (**hand-mond-contact**) van stof dat op bijvoorbeeld de grond is neergeslagen (**depositie**). Bij het inademen van stoffen is het vooral van belang hoe fijn het stof is en wat de chemische samenstelling daarvan is. Bij het inslikken van stoffen is de grootte minder van belang, dan wordt met name gekeken of de stof in het zuur van de maag wordt opgelost, of het opgenomen wordt of dat het via het darmstelsel het lichaam weer verlaat. Vanwege dit grote verschil zijn voor inademen andere gezondheidsnormen van toepassing dan voor het hand-mond-contact.

De meeste gezondheidsonderzoeken maken dan ook een onderscheid tussen de twee bovengenoemde manieren van blootstelling: inhalatie & hand-mond-contact. Deze factsheet gaat onderstaand verder in op de resultaten uit externe onderzoeken die relevant zijn voor de relatie tussen uitstoot door Tata Steel en gezondheid, ingedeeld naar risico's op het gebied van inhalatie en hand-mond-contact.

Wat weten we al?

Inhalatie: het inademen van (ultra)fijn stof, zware metalen en PAKs

Fijn stof

Fijn stof zijn deeltjes in de lucht die tussen de 0,0025 mm en 0,01 mm groot, ook wel PM_{2,5} en PM₁₀ genoemd. Uit internationaal en nationaal onderzoek - uitgevoerd door respectievelijk de World Health Organization ([WHO](#)) en het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu ([RIVM](#)) - blijkt dat fijn stof van invloed is op de gezondheid. Effecten op de gezondheid zijn er als iemand langdurig aan fijn stof wordt blootgesteld, maar ook kortdurende verhoogde concentraties fijn stof kunnen tot gezondheidsklachten leiden.

Het rapport [Gezondheidsmonitor IJmond](#) (2018) uitgevoerd door het RIVM en GGD Kennemerland, constateert dat er 'aanwijzingen zijn dat in Beverwijk-Oost, Heemskerk en Santpoort-Noord de luchtwegaandoening COPD en hart- en vaatziekten meer voorkomen dan gemiddeld.

Op basis van het onderzoek concludeert het RIVM dat er 'aanwijzingen zijn dat er een samenhang is tussen de bijdrage van de metaalindustrie aan de fijnstofconcentraties en medicijngebruik voor deze ziektes', maar zegt erbij dat het aannemelijk is dat de grootte van deze samenhang wordt overschat. Dit omdat het RIVM-onderzoek geen rekening houdt met andere relevante factoren, zoals overgewicht en rookgewoonten.

PAKs en zware metalen

De belangrijkste polycyclische koolwaterstof (PAK) is benzo-a-pyreen (BaP). Het [Datarapport Luchtkwaliteit IJmond 2019](#) geeft aan dat de concentratie BaP in de lucht van de IJmond de afgelopen jaren ver onder de wettelijke **richtwaarde** zit (voorschrift 12.1 van bijlage 2 bij de Wet milieubeheer). Wel is de waarde in de IJmond nog altijd licht verhoogd ten opzichte van regionaal achtergrondstation de Rijp. Het meetstation in de Rijp staat in een gebied waar de luchtkwaliteit niet beïnvloed wordt door industrie en verkeer, en representatief is voor de achtergrondconcentratie in deze landelijke omgeving.

Enkele zware metalen kennen een wettelijke grenswaarde (lood) of een wettelijke richtwaarde (arsen, nikkel, cadmium). De concentratie in de IJmond ligt daar een factor 10 tot 100 onder.

Ultrafijn stof

Ultrafijn stof zijn de deeltjes in de lucht die kleiner zijn dan 0,1 micrometer. Ieder deeltje is 10.000 keer kleiner dan een millimeter en niet met het oog te zien. De kennis over ultrafijn stof is wereldwijd in ontwikkeling. Ultrafijn stof is nog een behoorlijk nieuw onderwerp en er is momenteel nog geen officiële methode om ultrafijn stof te meten. Ook zijn er nog geen normen voor: niet voor de uitstoot (**emissie**) ervan en ook niet voor luchtkwaliteit (**immissie**).

In opdracht van de Provincie Noord-Holland heeft het [RIVM](#) in december 2019 en januari 2020 op een drietal meetstations in het IJmondgebied gemeten hoeveel ultrafijn stof in het IJmondgebied in de lucht zit. De niveaus blijken sterk afhankelijk van de windrichting. In deze periode kwam de wind vooral uit het zuiden en zuidwesten. Het gemiddelde niveau in Wijk aan Zee is dan bijna vergelijkbaar met wat gemeten wordt in een straat met veel verkeer. Bij andere windrichtingen zijn de niveaus in Wijk aan Zee lager.

Tata Steel beoogt vanzelfsprekend de emissies van ultrafijn stof vanaf het terrein zoveel mogelijk te beperken. Meerdere partijen doen inmiddels verkennend onderzoek naar de mogelijke effecten van ultrafijn stof op de gezondheid. Zo doet het RIVM rond Schiphol onderzoek naar de ultrafijn stof concentratie rondom Schiphol en wat de gezondheidseffecten zijn. Het onderzoeksprogramma duurt vier jaar tot medio 2021.

Voor verdere [informatie](#) over ultrafijn stof kunt u terecht bij het RIVM.

Hand-mond-contact: Neerslag van grof stof, zware metalen en PAKs

Grof stof

Naast ultrafijn en fijn stof bestaat er ook grof stof. Het gaat dan om deeltjes die groter zijn dan PM10. Stofdeeltjes groter dan 10 micrometer worden bij inhaleren opgevangen door de neusharen of in het slijm en dan doorgeslikt. Zulk grof stof komt niet via inhalatie in de luchtwegen terecht. Wel is blootstelling aan grof stof mogelijk via hand-mond-contact. Dit kan bijvoorbeeld wanneer grof stof via neerslag (**depositie**) of vervuilde oppervlakken op de huid of in de mond terecht komt.

In het grof stof van Tata Steel komen metalen voor. Deze worden gebruikt in het staalproductieproces, bijvoorbeeld in de gebruikte erts en kolen of als toevoeging in het productieproces. Als metalen tijdens het productieproces in de lucht komen, is dat bijna altijd aan stof gebonden. Als metalen aan grof stof zijn gebonden, vindt de blootstelling niet via inademing plaats, maar kan het wel via hand-mond-contact plaats vinden.

De **verbinding**, waarin de metalen gebonden zijn aan andere stoffen, heeft effect op het uiteindelijke risico van de stoffen. Een goed voorbeeld ter verduidelijking is fluor, dat in pure vorm een giftig gas is en schadelijk kan zijn voor de gezondheid. In tandpasta is fluor echter aanwezig als ion en altijd gekoppeld aan een andere stof, zoals natrium. Fluor zit dan als het ware opgesloten in een verbinding. Het is dan niet giftig en heet fluoride.

Naar aanleiding van de grafietoverlast heeft TNO in 2019, in opdracht van Tata Steel, verder onderzoek naar gedaan voor de opname van de metalen mangaan, vanadium en lood na hand-mond-contact. De onderzoekers kwamen tot de conclusie dat het type verbinding waarin een metaal voorkomt, bepalend is voor de eventuele gezondheidseffecten. De analyse bevestigde ook dat slecht oplosbare elementen minder worden opgenomen. Voor vanadium waren te weinig gegevens beschikbaar om een conclusie te kunnen trekken.

Lees hieronder meer over het effect van de verschillende verbindingvormen waarin zware metalen in grof stof voorkomen.

Bronnen van grof stof bij Tata Steel

Bij een aantal bronnen en productieprocessen op het terrein van Tata Steel komt grof stof vrij, zoals bij de verwerking van converterslak door Harsco. Een ander voorbeeld van dergelijk zichtbaar stof (groter dan PM10) is de verspreiding van grafiethoudend stof, wat door diverse maatregelen inmiddels tot het verleden behoort.

- **Grafiet**

In de periode van einde zomer tot november 2018 was er sprake van overlast door grafiethoudend stof in Wijk aan Zee. Deze stofemissies ontstonden bij het kiepen van zogenaamd ROZA-slak (ROZA=ruwrijzerontzweveling).

Naar aanleiding hiervan hebben toxicologen van Royal HaskoningDHV (RHDHV) in opdracht van Tata Steel [onderzoek](#) gedaan naar mogelijke gezondheidseffecten van de stofdeeltjes. De onderzoekers van RHDHV hebben gekeken naar de analyses van stofmonsters die in augustus en september 2018 zijn verzameld in Wijk aan Zee, naar de bekende samenstelling van ROZA- en converterslak en naar rapporten over de luchtkwaliteit in de regio IJmond in 2016 en 2017.

Met betrekking tot inhalatie stelden de onderzoekers dat het niet waarschijnlijk is dat gezondheidseffecten optreden als gevolg van het inademen van grove grafiethoudende stofdeeltjes. De onderzoekers van RHDHV hebben ook gekeken naar de bekende gezondheidsrisico's van alle gemeten stoffen die volgens analyses aanwezig zijn in dit stofmonster. Niet al deze stoffen zaten in de stofmonsters die zijn genomen in Wijk aan Zee. Weliswaar zitten er stoffen in slak die gezondheidsrisico's kunnen opleveren (**toxisch**), maar deze risico's treden vooral op bij langdurige blootstelling (**epidemiologisch**) aan hoge concentraties.

Onderzoekers hebben daarnaast ook gekeken naar het type verbinding van de aanwezige zware metalen. Uit het onderzoek blijkt dat de metalen in diverse vormen voorkomen, waarbij ze verbonden zijn aan een andere stof (vaak in de vorm van een zogenoemde metaaloxide). Deze verschijningsvormen en grootte zorgt ervoor dat de opname van de zware metalen door het lichaam waarschijnlijk extra bemoeilijkt wordt.

Het RIVM heeft in 2019 ook [onderzoek](#) gedaan naar de risico's van grafiet: 'Inschatting gezondheidsrisico's grafietregen Wijk aan Zee'. Uit een inschatting van mogelijke gezondheidsrisico's stelt het RIVM dat in de stofmonsters zware metalen en PAK's zitten. Voor de metalen lood, mangaan en vanadium concludeerde het RIVM dat de geschatte blootstelling voor jonge kinderen zodanig is dat dit ongewenst is voor de gezondheid.

Het RIVM heeft de mogelijke gezondheidseffecten beoordeeld die de losse elementen (**toxisch**) in het stof dat is aangetroffen in Wijk aan Zee kunnen hebben. Er is niet gekeken naar het type verbindingen waarin de elementen voorkomen. Op basis van het onderzoek is geconcludeerd dat voor mangaan en vanadium gesteld dat gezondheidsrisico als gevolg van herhaalde blootstelling (**epidemiologisch**) aan deze elementen *aanwezig kan zijn*. Het is niet duidelijk wat een incidentele overschrijding betekent voor een mogelijk gezondheidsrisico. De beschikbare toxicologische data zijn voor deze stoffen te beperkt.

Het RIVM doet inmiddels [vervolgonderzoek](#) naar de gezondheid en luchtkwaliteit in de IJmond. Voor meer informatie over het RIVM-onderzoek verwijzen wij naar de [website](#) van het RIVM.

- **Converterslak**

Converterslak is een bijproduct van de staalproductie en bestaat voornamelijk uit silicaat- en ijzeroxide-mineralen die ook in natuurlijk gesteente kunnen

voorkomen: Iarniet en srebrodolskiet. Daarnaast bevat het wuestiet. Geen van deze mineralen worden aangemerkt als zorgwekkend.

Twee elementen die in bovenstaand onderzoek van het RIVM als zorgwekkende stoffen worden aangeduid, zijn mangaan (Mn) en vanadium (V) die in lage concentraties (Mn= ~3-4% en V= ~0.5%) in converterslak voorkomen. Algemeen bekend voor converterslak is dat mangaan en vanadium niet als vrije elementen in de slak voorkomen maar verbonden zijn met de silicaat- en ijzeroxide-mineralen. Deze mineralen zijn relatief stabiel en moeilijk oplosbaar. Deze minerale verbindingen zorgen er waarschijnlijk voor dat mangaan en vanadium niet vrijkomen in het lichaam. Hiervoor doet Tata Steel nader onderzoek.

Wanneer we specifiek naar converterslak kijken, is het derde element dat het RIVM als zorgwekkend aanduidt, lood, nagenoeg niet aanwezig. Er zit iets aan lood in en dit heeft te maken met het feit dat elk element op een bepaald - soms zeer laag - niveau altijd wel voorkomt. Converterslak bevat daarbij drie keer minder lood dan gemiddeld natuurlijk gesteente. Chemische analyses tonen aan converterslak minder dan 5 microgram lood per kg slak bevat (0.0005%).

Incidentie en prevalentie van kanker in de regio Kennemerland

Op 16 juni 2020 presenteerde de GGD een nieuw [rapport](#) dat ingaat op de incidentie (aantal nieuwe gevallen) en prevalentie (= aanwezige gevallen die aan het eind van de registratieperiode nog in leven zijn) van kanker in de regio IJmond gedurende de onderzoeksperiode van 2004 – 2018. Dit onderzoek is geen studie naar de oorzaken van kanker.

Het aantal nieuwe gevallen van kanker neemt in absolute getallen ieder jaar toe. Mogelijke redenen die hiervoor in het rapport worden gegeven zijn: langer leven met kanker door verbeterde medische zorg (alleen prevalentie), vergrijzing en bevolkingsgroei. De verbeterde luchtkwaliteit en (landelijke) afname van het aantal rokers zijn kennelijk niet voldoende voor een daling voor kankerincidentie.

Met betrekking tot mesothelioom (borst- en buikvlieskanker) stelt het rapport dat het een weinig voorkomende vorm van kanker is, die bijna uitsluitend ontstaat door werk gerelateerde blootstelling aan asbest in het verleden. De incidentie is verhoogd in Beverwijk en Heemskerk, met volgens het rapport als “waarschijnlijke bronnen van blootstelling het basismetaleel-industriegebied, andere industrieën en de scheepvaart.”

Wat longkanker betreft is het aantal nieuwe gevallen in Beverwijk verhoogd en in Haarlem licht verhoogd ten opzichte van de rest van Nederland. De GGD heeft niet voor Sociaal Economische Status (SES) (roken) kunnen corrigeren. Ze heeft de invloed van roken op kanker dus niet kunnen meenemen of beoordelen. Dit maakt het aanwijzen van oorzaken van longkanker moeilijk. De GGD stelt zelf: *“Zowel Beverwijk als Haarlem hebben momenteel naar verhouding wat meer bevolkingsgroepen met een lage SES.”* Het rapport stelt ook dat wereldwijd 85-90% van de gevallen van longkanker wordt veroorzaakt door roken. Daarnaast wordt in zijn algemeenheid gezegd dat luchtverontreiniging longkanker kan veroorzaken. Het rapport geeft aan dat dit verder onderzocht moet worden en doet daar een aanbeveling voor. Bij longkanker is naast rookgedrag belangrijk hoe ‘latency’ is meegenomen. Dat wil zeggen, de periode voordat kanker optreedt. Longkanker ontstaat namelijk pas na twintig tot dertig jaar.

Het GGD-rapport is in lijn met eerdere rapporten die zijn verschenen, zoals het vorige kankerincidentie-onderzoek uit 2007, over de registratieperiode 1989-2003. Via [deze link](#) is het gehele GGD-rapport te vinden.

Wat doen we?

De afdeling HSE (Health, Safety & Environment) van Tata Steel monitort de productieprocessen en emissies van het bedrijf. Daarbij wordt gebruik gemaakt van geavanceerde meetapparatuur. Het is de verantwoordelijkheid van overheden (op Europees, landelijk en provinciaal niveau) welke normen er gelden voor de emissies van onze activiteiten en hoe deze vervolgens worden opgenomen in vergunningen (door ODNZKG). [GGD Kennemerland](#) kan de concentraties op leefniveau beoordelen.

Onderzoek Tata Steel en TNO naar bio-beschikbaarheid

Als onderdeel van het project 'Gezondheid in de IJmond' dat het RIVM momenteel uitvoert, heeft het RIVM in de zomer van 2019 verschillende onderzoeksoplossingen geschetst voor vervolgonderzoek. Deze onderzoeksoplossingen zijn gericht op het beantwoorden van vragen van bewoners in de IJmond op het gebied van hun leefomgeving en gezondheid en zijn voorgelegd aan een zogenaamde klankbordgroep. Deze klankbordgroep bestaat uit externe experts en inwoners van de IJmond en wordt voorgezeten door een onafhankelijk voorzitter. Provincie Noord-Holland, IJmondgemeenten en Tata Steel hebben geen zitting of stem in de klankbordgroep. Er is in de klankbordgroep geopperd om 'Tata Steel te vragen een bio-beschikbaarheidsstudie te laten uitvoeren door een onafhankelijke partij.'

Tata Steel geeft hier graag gevolg aan en heeft TNO gevraagd om als onafhankelijk onderzoeksbureau onderzoek te doen naar de mate waarin stoffen (zoals b.v. mangaan) toegankelijk zijn voor en vervolgens opgenomen worden door het lichaam. Dit laatste is de zogenaamde bio-beschikbaarheid. De vraag die TNO gaat beantwoorden is welk percentage van de stoffen (die soms gevangen zitten in verbindingen) die via de mond in het lichaam komen, worden opgenomen door het lichaam. Op basis hiervan kan TNO in combinatie met blootstellingsscenario's uitspraken doen over het gezondheidsrisico voor bewoners van de IJmond van het stof dat van Tata Steel in de omgeving terecht komt.

Aanvullend onderzoek

Tata Steel ondersteunt nieuwe onderzoeken naar de gezondheid in de IJmond. Tata Steel doet zelf – al zo lang als het bestaat - ook veel onderzoek naar de bijdrage van haar activiteiten aan de luchtkwaliteit en depositie in de omgeving. Dit doet Tata Steel met eigen experts, maar ook met externe experts en wetenschappelijke instituten. De resultaten van onderzoeken gebruiken wij om te kunnen bepalen welke nieuwe maatregelen, ook op basis van zich steeds vernieuwende technologie, wij kunnen nemen om emissies verder terug te dringen.

In het verleden zijn al veel maatregelen genomen in de bedrijfsvoering, die de overlast op meerdere vlakken hebben doen afnemen. Dit is een continu proces voor Tata Steel.

Informatievoorziening

Wij blijven inzetten op goede informatievoorziening aan alle betrokkenen: medewerkers, leveranciers en omwonenden. Het is voor iedereen van belang te kunnen handelen op basis van zorgvuldig vastgestelde feiten. Wij verwelkomen ieder onderzoek dat daaraan bijdraagt.

Voor Tata Steel is de omgeving het uitgangspunt geweest bij het opstellen van de [Roadmap](#). Gezondheid staat bovendien steeds meer centraal in de maatschappelijke discussie. Daarom investeert Tata Steel in en bouwt verder aan haar kennis over gezondheid.

Tata Steel & werknemers

Tata Steel zet de gezondheid en veiligheid van iedereen die voor het bedrijf werkt, op de eerste plaats. Het doel is om medewerkers, leveranciers, klanten en de gemeenschappen waarin Tata Steel actief is zo goed mogelijk te beschermen.

Gezond en veilig werken gaat over meer dan het voorkomen van letsel op het werk. Tata Steel richt zich op een breed scala aan pijlers voor gezond en veilig werken voor medewerkers en in veel gevallen ook voor de aannemers. Dit omvat veiligheidstrainingen, medische beoordelingen en regelmatige controles voor mensen die mogelijk aan risico's worden blootgesteld. Maar ook periodiek medisch onderzoek voor alle medewerkers.

Landelijke inventarisatie emissies zeer zorgwekkende stoffen

De landelijke overheid heeft opdracht gegeven om in kaart te brengen waar in Nederland zogenaamde zeer zorgwekkende stoffen (ZZS) worden uitgestoten. De [lijst](#) van ZZS die de overheid hanteert voor deze inventarisatie behelst 1.600 stoffen.

Net als alle andere bedrijven in Nederland waar emissies vrijkomen tijdens het productieproces werkt Tata Steel in IJmuiden aan het opstellen van een lijst met ZZS die worden uitgestoten. Inmiddels heeft Tata Steel een conceptlijst aangeleverd bij de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied. Op dit moment wordt nog verder onderzoek gedaan om de lijst te kunnen voltooien.

De volgende stap in het proces dat de landelijke overheid heeft vastgesteld is het opstellen van een plan per bedrijf om de toepassing en uitstoot van zeer zorgwekkende stoffen zo veel mogelijk te verminderen. Dit plan dient in januari 2021 te worden ingediend.

Naast de landelijke inventarisatie loopt er momenteel bij Rijkswaterstaat, binnen de [Delta-aanpak Waterkwaliteit](#), ook een project om de lozingsvergunningen voor proceswater te actualiseren. Daarbij worden de lozingsvergunningen beoordeeld of alle bedrijfsinformatie is beschreven en of de vergunningen voldoen aan de huidige wet- en regelgeving, ook met betrekking tot zeer zorgwekkende stoffen.

Duurzame staalproductie

Tata Steel vindt het belangrijk om een goede buur te zijn. Het streven is om de impact op de omgeving tot een minimum te beperken. Het verminderen van de uitstoot en andere milieumaatregelen vormen dan ook een essentieel onderdeel van de bredere duurzaamheidsstrategie van Tata Steel. Lees meer over onze ambities in het meest recente [duurzaamheidsverslag](#).

6. Meer informatie

Voor meer informatie over mogelijke algemene gezondheidseffecten van bijvoorbeeld stof op gezondheid verwijzen we graag door naar de website van de [GGD Kennemerland](#) en de website van het RIVM, die op [veelgestelde vragen met betrekking tot gezondheid antwoorden hebben geformuleerd](#).

Voor meer informatie over fijn stoffen de luchtkwaliteit verwijzen we u graag naar de [factsheet 'luchtkwaliteit' op onze website](#).